

Hissar för andra behov

- ❖ Utrymningsalternativ i byggnader över tio våningar.
- ❖ Hiss för Räddningstjänsten.
- ❖ Byggherren ansvarar.

TEXT OCH FOTO: ANDERS WESTER

När våra byggnader växer på höjden behöver anordningar för säkerhet förändras. I den senaste föreskriften från Boverket, BBR 19, finns krav på att det i byggnader över 10 våningar ska finnas minst en räddningshiss.

Genom AMA-nytt inför vi kompletterande texter om nya hisstyper. Här berättar Lars Söderberg, som är Rambølls hissexpert och utredare av AMAs hissavsnitt, en bakgrund till förändringarna.

HÖGA HUS STÄLLER NYA KRAV

– Frågor runt utrymning har blivit allt mera aktuella eftersom vi bygger allt högre hus. Börjar det brinna i ett högt hus ska det finnas möjlighet för Räddningstjänsten att nå överallt i en byggnad och att människor ska kunna evakueras på ett säkert sätt. Då finns det idag möjlighet att använda hissar. Samtidigt måste det finnas möjlighet för räddningstjänsten att utföra sitt arbete även längst upp i en byggnad, berättar Lars.

– Texten under 5:732 i BBR 19 lyder: I byggnader som har fler än tio våningsplan ska minst en räddningshiss finnas. Hissen får endast förbindas med andra utrymmen genom brandsluss. Hisschaktet till räddningshissen ska utgöra egen brandcell. Har byggnaden flera än fyra våningsplan ska hissen rymma en sjukbår, fortsätter han.

NYA HISSTYPER

De tre hisstyper som Lars föreslår är:

- Brandbekämpningshiss
- Räddningshiss
- Utrymningshiss.

Texter om dessa placeras som okodade underrubriker under 71 Hissystem i AMA

Vi bygger allt högre hus och i byggnader över tio våningar ska det finnas minst en räddningshiss.

Ett problem med projektering av de brandrelaterade hissarna är att vi ofta kommer in för sent i byggprocessen, säger Lars Söderberg som är Rambölls hissexpert.

och RA. Det är funktionen och hur den bibehålls vid brand som är den stora skillnaden mot en normal hiss. Hissens fysiska utförande får anges under lämplig kod och rubrik i kapitel W.

BRANDBEKÄMPNINGSHISS

Brandbekämpningshiss kallas en sådan hiss som bara ska och får användas av Räddningstjänsten. Den är till för att brandmännen snabbt ska nå till den brinnande delen av byggnaden men inte för att evakuera någon. Detaljer om hur en sådan ska vara utförd finns i SS-EN 81-72, som bland annat anger att det finnas två separata huvudledningar till en räddningshiss, varav den ena ska försörjas från ett reservkraftaggregat. Detta ska vara placerat utanför byggnaden eller i brandsäkert utrymme. Hur detta ska utföras i praktiken bör bestämmas i samråd med Räddningstjänsten.

Korgens storlek anges till minst 1 100 × 1 400 mm och med minsta korgöppning 800 mm.

RÄDDNINGSHISS

Räddningshiss krävs enligt BBR 5:734 om byggnaden har fler än 10 våningar. Denna hiss ska användas av Räddningstjän-

sten för att evakuera personer ur byggnaden. Innan Räddningstjänsten hinner fram kan den användas av instruerad personal för att påskynda utrymning. Hisskorgen ska kunna rymma en sjukbår så därför anges måttet för hiss korgen till minst 2 100 × 1 100 mm.

Hisschaktet ska tillsammans med anslutande utrymnen utföras som en egen brandcell. Det betyder att utrymmena utanför hissdörrarna ska utföras med brandslussar. I BBR hänvisas sedan vidare till SS-EN 81-72 Brandbekämpningshissar. Denna standard, som beskriver hur hissen ska fungera är harmoniserad till hissdirektivet. Där finns även krav på stege i schaktet för räddningspersonalen, luckor i korgen ifall den stannar, pumpgrop för det vatten som kommer i schaktet vid brandbekämpning mer mera.

UTRYMNINGSHISS

Utrymningshiss är en hisstyp som Statens Fastighetsverk har arbetat länge med. Den är dels ett komplement till trappor och ska fungera som en alternativ utrymningsväg men även den enda utrymningsmöjligheten för personer med olika funktionsnedsättningar. När det gäller möjlighet till utrymning av byggnader så hänvisar Boverkets byggregler till BFS 2011:27 BBRAD 1 som är ett allmänt råd om analytisk dimensionering. Där finns många råd för utformning av hiss som ska ingå i utrymningsvägen. Några faktorer som ska säkerställas är hissens funktion under utrymningen, risk för vatteninträning i schakt, värme- och rökpåverkan och styrsekvenser vid detektering.

BETEENDE I EN AKUT SITUATION

– Det finns många reaktioner att ta hänsyn till i en akut situation, säger Lars. Står personer högt upp i en byggnad och behöver utrymma kan valet vara via trapphuset som är fullt med människor eller en rökluktande hiss. Det gäller att kunna lita på hissens funktion även i en sådan situation

– Ett problem med projektering av dessa lite speciella hissar är att vi ofta kommer in för sent i byggprocessen, avslutar han. Många gånger finns det för lite kunskap om denna typ av hissar hos både byggare och arkitekter.

Huvudansvaret för de lösningar som väljs ligger på byggherren och Räddningstjänsten bör finnas med i processen. Kraven på utrymningsmöjlighet och möjlighet till förenklad insats för Räddningstjänsten gäller även vid större ombyggnader av befintlig byggnad. Men en befintlig byggnad erbjuder begränsade utrymnen och betyder en stor utmaning för projektören eftersom det saknas tydliga riktlinjer om hur dessa typer av hissar ska utföras. ■

LÄSTIPS:

Tillgänglighet och kulturarv från Statens Fastighetsverk